

plana cultural - plana cultural - plana cultural - plana*Santa Eulàlia de Ronsana i la seva geografia*

per Salvador Llobet

Portem avui a la nostra revista una col·laboració interessant i valuosa. És obra del nostre amic Dr. Salvador Llobet, Director de l'Escola d'Estudis Comercials de Granollers, Catedràtic de la Universitat de Barcelona i autor d'innombrables obres de Geografia. És també un gran coneixedor del nostre poble.

És fàcil dir que està situat el municipi al NO de Granollers i que pel seu terme hi discorre el riu Tenes. Després de dir els límits i si el terreny és muntanyós o pla, les geografies que fins fa poc s'usaven, ja ho havien dit quasi tot.

Però avui som més exigents i ens cal primer veure perquè el terreny té aquest tipus i perquè la població s'ha situat ací i d'aquesta forma.

Per a una geografia com cal, diríem també que Santa Eulàlia està situada en la comarca del Vallès. Però sapigut que gran part del Vallès és una depressió o enfonsament tectònic, cal senyalar que el nostre terme es troba a cavall de la falla que separa la zona muntanyosa granítica, del fons de la depressió en la qual dominen els terrenys anomenats miocens (codina), recoberts en certs llocs pel quaternari.

L'alçada màxima no és important: al tossal de can Lluç s'hi senyalen 347 metres sobre el nivell del mar. La falla o línia d'enfonsament, separadora, passa pel Pont de can Donat, després cap al davant de can Baró i can Rajoler, travessa pel bosc de can Brustenga, passa entre Sant Simplicí i El Tudó, per desota la Font d'Abril, i va a parar vers la Creu de Baduell més o menys en línia recta. A la plana és la resta del terme municipal, primer omplerta de sediments dels voltants, però molt modificada després del que era en temps primitius, quan en l'alborada dels temps quaternaris (fa un milió d'anys més o menys), la xarxa dels rius s'instal·là com és ara.

Efectivament, ens cal tenir en compte el desgast produït per l'erosió del riu Tenes principalment i subsidiàriament el dels cursos d'aigua afluent, que regits per l'anomenat nivell de base del riu, han anat gratant el terreny fins a fer-hi els esvoracs que avui hi podem veure.

L'anàlisi del relleu ens portaria molt enllà. Caldria discutir perquè les formes són suaus àdhuc en la mateixa roca de granit desfet superficialment en «sauló», i perquè els granits formen aquesta feixa que des de Caldes es dirigeix a L'Ametlla, La Garriga, Samalús, per Santa Eulàlia.

És interessant de dir que, dintre els temps quaternaris, el riu s'anà enfonsant (a través de cents mils anys) i deixant dipòsits de grava i argiles a diferents alçades que s'anomenen tècnicament terrasses i que són de les millors terres de conreu. El barri del Rieral està edificat sobre la terrassa més baixa. Can Barnils, per exemple, en la terrassa alta.

Per altra banda, qualsevol coneixedor del territori sabrà distingir els terrenys de La Sagrera (granítics), dels de la Serra Granada (miocens) per exemple, dels de can Maspons i can Just del Rieral, tots quaternaris. El cas és que els tipus de relleu i de terres ens explicarà la instal·lació humana seguint la fertilitat del terra. Si bé el poblament de Santa Eulàlia ha d'ésser molt antic segons les dades arqueològiques conegudes, no degué ésser tampoc molt nombrós.

En la segona meitat del segle XIV els fogatges reporten que tenia 39 cases i només 35 l'any 1515; però havien pujat a 56 l'any 1553.

La tècnica del regadiu que s'incrementà en el segle XVIII sobretot i les comunicacions rodades modernes ha fet que el barri del Rieral augmentés més de pobladors que en la resta del terme, al revés d'abans que predominaven en les zones més altes.

Per quina raó el poblament tingué preferència per la zona alta i sobretot perquè l'església es col·locà al lloc en què tots la coneixem? I, sobretot, per què el major nombre de cases antigament es situaren en la part alta? Tal vegada el clima més suau i arrecerat quan més al nord, un clima menys fred en els dies crus de l'hivern podien ajudar-hi. Però les raons físiques no ens explicaran totalment el problema. Caldria veure la història per a entendre aquesta realitat. Però el tema es complica i no hi ha temps ni espai per a entrar-hi. Deixem-ho per un altre dia.

C A R B Ó**Llibreter****Enquadrador****Tel. 270 04 32****- GRANOLLERS -****Clavé, 36**